

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКА МАЙБУТНЬОГО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ ТА
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

Випуск 1(15), 2025

Мукачево

Рекомендовано до друку та поширення через мережу
Інтернет Науково-технічною радою
Мукачівського державного університету
(Протокол №4 від 23 травня 2025 р.)

Головний редактор:

Гоблик Володимир Васильович – доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, Мукачівський державний університет.

Заступник головного редактора:

Молнар Тетяна Іванівна – голова Наукового товариства студентів, аспірантів, молодих вчених, Мукачівський державний університет

Відповідальний секретар: Мовчан К.М., директор наукової бібліотеки, Мукачівський державний університет

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Кабацій Василь Миколайович – к. ф-м. н., доцент.

Козарь Оксана Петрівна – д-р. т. н., академік Української технологічної академії (м. Київ), професор кафедри інженерії, технологій та професійної освіти.

Корнієнко Інокентій Олексійович – д-р. психол. н., професор.

Лужанська Тетяна Юрійвна – к. географічних наук, доцент.

Малець Олександр Омелянович – д-р. і. н., професор.

Моргун Алла Володимирівна – к. філол. н.

Попович Наталія Михайлівна – д-р. пед. н., доцент

Прокопович Лідія Сигізмундівна – к. філол. н., доцент, завідувач кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій.

Проскура Володимир Федорович – д-р е. н., професор.

Реслер Марина Василівна – д-р е. н., професор, академік Академії економічних наук, декан факультету економіки, управління та інженерії.

Стегней Маріанна Іванівна – д-р. е. н., професор

Теличко Наталія Вікторівна – д-р. пед. н., професор, завідувач кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання.

Товканець Ганна Василівна – д-р пед. н., професор, завідувач кафедри теорії та методики початкової освіти.

Фізеші Октавія Йосипівна – д-р. пед. н., професор

Черепаня Наталія Іванівна – к. пед. н., доцент

Черничко Тетяна Вікторівна – д-р. е. н., професор, завідувач кафедри економіки та фінансів.

прийомів: «розглядання ілюстрації, порівняння ілюстрації, придумування назв до ілюстрації, показ серій ілюстрацій, пригадування і розповідання епізодів твору за ілюстраціями, знаходження ілюстрації до відповідного уривку тексту твору, складання розповідей за ілюстраціями, дидактичні ігри з ілюстраціями, ознайомлення з художниками-ілюстраторами та їхніми роботами, проведення ігрових літературних вікторин тощо» [3].

Книга залишається потужним засобом виховання дошкільників, сприяючи їхньому мовленнєвому, емоційному та моральному розвитку. Ефективне використання літератури у дошкільній освіті потребує високого рівня підготовки педагогів, які здатні поєднувати традиційні та сучасні підходи до читання. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку інноваційних методик використання книги в умовах цифровізації дитинства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бас-Кононенко О. Вимовні норми як мірило милозвучності української мови (на матеріалі орфоепічних словників). *Українська мова*. 2019. № 1. С. 103–114.
2. Майовець А. Вплив технологічних чинників на особливості відтворення та художньо-образний лад ілюстрацій в книгах для дітей (на прикладі митців львівського мистецького середовища). *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2015. № 9–10. С. 37–42.
3. Ватаманюк Г. Робота з дитячою книгою в закладі дошкільної освіти. Теорія та практика. Київ: КНТ, 2019. 480 с.

УДК 373.3.016:37.02

Мочан Т.М.

кандидат педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

Ясинко В.В.

здобувач вищої освіти ОС Бакалавр,
спеціальність 013 Початкова освіта,
Мукачівський державний університет

Бенчак Е.М.

здобувач вищої освіти ОС Бакалавр,
спеціальність 013 Початкова освіта,
Мукачівський державний університет

РЕАЛІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ В ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ: СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ

У статті розглядається діяльнісний підхід як ключова методологічна основа модернізації початкової освіти в контексті Нової української школи. Визначено основні принципи та етапи його застосування у початкових класах, а також проаналізовано форми реалізації, включаючи проблемне, проєктне, пізнавально-пошукове, активне, емпіричне, групове та інтерактивне навчання. Особлива увага приділена значенню ігрових технологій для розвитку особистості молодшого школяра.

Ключові слова: діяльнісний підхід, Нова українська школа, початкова школа, проблемне навчання, проєктне навчання, інтерактивне навчання, ігрове навчання.

This article examines the activity-based approach as a key methodological foundation for modernizing primary education within the context of the New Ukrainian School. It defines the core principles and stages of its application in primary grades and analyzes various forms of implementation, including problem-based, project-based, cognitive-search, active, empirical, group (cooperative) and interactive learning. Special attention is given to the significance of game-based technologies for the development of the younger student's personality.

Keywords: activity-based approach, New Ukrainian School, primary school, problem-based learning, project-based learning, interactive learning, game-based learning.

Модернізація сучасної освітньої системи, зокрема на рівні початкової школи, орієнтується на принципи, викладені в концепції Нової української школи. Центальною ідеєю цієї концепції є побудова освітнього процесу через активну діяльність учнів, застосування ігрових та дослідницьких методів, що у сукупності формує засади діяльнісного підходу. Цей підхід визнається найбільш ефективним для формування ключових компетентностей та всебічного розвитку особистості молодших школярів.

Діяльнісний підхід у початковій школі має свою специфіку, що враховує вікові та психологічні особливості учнів.

У 1-2 класах (адаптаційно-ігровий цикл) його застосування базується на інтегрованій основі з перевагою ігрових методів навчання. Метою цього етапу є «природне входження дитини в шкільне життя, послідовна адаптація до нового середовища» [6, с. 19]. Важливою є індивідуалізація навчальних завдань, використання ігрових технологій як у класі, так і позаурочно, а також запровадження формувального оцінювання описового характеру для підтримки позитивної мотивації.

У 3-4 класах (основний цикл) діяльнісний підхід набуває інтегровано-предметного характеру. Збільшується кількість спостережень, дослідів та проєктів, які виконують учні. Метою є «здійснення навчального процесу з

концентрацією педагогічної уваги на формуванні в учнів відповідальності і самостійності; підготовка до успішного навчання в основній школі» [6, с. 20]. На цьому етапі частіше використовуються методи, що пов'язують навчання з практичним життям, а також впроваджується бальне оцінювання з окремих предметів.

Загалом, діяльнісний підхід визначається як організація навчально-виховного процесу, де основна увага приділяється активній, різнобічній, продуктивній, максимально самостійній навчально-пізнавальній діяльності учнів. Він спрямований на розвиток умінь добувати інформацію, виокремлювати проблеми, знаходити раціональні шляхи їх вирішення, мислити практично та застосовувати набуті знання для розв'язання нових завдань [5, с. 77–78].

Т. Мартинюк пропонує такі методичні рекомендації щодо реалізації діяльнісного підходу:

- активна участь учнів у обговоренні нового матеріалу, що подається за принципами доступності та наочності;
- практична спрямованість навчання з елементами творчості;
- дослідницький характер навчання, заохочення самостійності у формулюванні гіпотез та аргументованому поясненні дій;
- позитивна мотивація учнів, розвиток навичок самооцінки та самоконтролю [4].

Принципи діяльнісного підходу інтегровані у структуру сучасних підручників для початкової школи. Розділи та теми часто починаються з дієслів, що вказують на конкретну діяльність: «пригадаємо вивчене», «дізнаємося нове», «спостерігай досліди», «пофантазуй», «поміркуй», «прочитай», «відшукай», «запам'ятай» тощо [1; 2]. Це підкреслює, що діяльність є необхідною умовою та основою освітнього процесу.

Діяльнісний підхід знаходить своє втілення у різноманітних педагогічних технологіях, таких як проблемне, проєктне, пізнавально-пошукове, активне, емпіричне, групове (кооперативне), інтерактивне та ігрове навчання. Ці форми

роботи довели свою ефективність на різних етапах освітнього процесу, оскільки вони сприяють глибокому та свідомому засвоєнню знань, забезпечують їх практичне застосування та стимулюють постійний розвиток учнів, заохочуючи їх до подальших досягнень.

Проблемне навчання засноване на створенні вчителем умов для самостійної пошукової діяльності учнів з метою розв'язання нестандартних освітніх завдань. Це сприяє формуванню нових знань, умінь та навичок, розвитку творчого мислення та активності. Учень не отримує готових знань, а шукає шляхи вирішення проблеми, яку ставить вчитель.

Проектне навчання повністю відповідає ідеям діяльнісного підходу, передбачаючи самостійну навчально-пізнавальну, творчу діяльність учнів та поєднання теоретичних і практичних аспектів. Мета проектної діяльності полягає в тому, щоб учні навчилися формулювати запитання та знаходити на них відповіді, а також ефективно планувати роботу над проектом. Вона передбачає самостійне досягнення результатів через вирішення поставлених завдань, розвиток командної роботи та вміння враховувати думки інших, а також стимулює творчий підхід до виконання завдань.

Пізнавально-пошукове навчання, в межах реалізації діяльнісного підходу, поєднує прагнення збагатити знання, уточнити їх та бажання самостійно знайти відповідь. Часто організовується в парах або групах у формі пошукових творчих робіт, зокрема словникового характеру, що позитивно впливає на розвиток логічного мислення та грамотного мовлення.

Активне навчання передбачає врахування індивідуальних особливостей учнів та розвиток у них навичок критичного мислення, спостереження, аналізу інформації. Учні мають право вибору при виконанні завдань, самостійно вирішують, як відповідати, та вчаться відстоювати власну позицію. Уроки інформатики, що включають створення презентацій, роботу з редакторами та проекти в Scratch, є яскравим прикладом активного навчання.

Емпіричне навчання реалізується через проведення спостережень, що дозволяє учням вивчати явища природи чи процеси безпосередньо в природних

умовах, а не лише з підручника. Важливим є активна дослідницька позиція школярів, що формується на основі пізнавальної активності, пізнавальної самостійності та дослідницьких умінь. Дослідницькі вміння поділяються на загальні (інтелектуально-творчі, соціально-інтерактивні, перцептивно-інформаційні, організаційно-адаптаційні, рефлексивно-аналітичні) та спеціальні (елементарні та складні вміння практичного характеру, експериментальні вміння) [8].

Групове (кооперативне) навчання - ефективна стратегія, що сприяє налагодженню соціальних відносин та формуванню навичок співпраці. Успіх групи залежить від злагодженої та активної роботи кожного учасника, а також взаємодопомоги. Основними принципами є позитивна взаємодія та взаємозалежність, особиста участь та відповідальність, навички міжособистісного спілкування та опрацювання результатів у групі.

Технологія інтерактивного навчання використовується для організації такого освітнього процесу, де всі учасники (вчителі та учні) є рівноправними, активними суб'єктами, що взаємодіють для досягнення спільної мети. Спільне розв'язання проблем, аналіз життєвих ситуацій сприяють взаємонавчанню та співпраці. Метою інтерактивних вправ є активна участь кожного учня, спонукання до співпраці та формування вмінь висловлювати думку й приймати спільні рішення.

Ігрове навчання є надзвичайно актуальне для початкової школи, оскільки вона є перехідною ланкою між дошкіллям та середньою школою. «Навчання через гру (діяльнісний підхід) – це один із важливих шляхів підготовки дитини сьогодні до життя завтра...» [3]. Ігри допомагають школярам «прожити» ситуації (сюжетно-рольові ігри), засвоїти поняття (дидактичні ігри), розвивають почуття взаємопідтримки та дружби (колективні ігри), а також позитивно впливають на психофізіологічний розвиток (ігри з LEGO).

Отже, діяльнісний підхід є наріжним каменем сучасної початкової освіти, що відповідає основним засадам модернізації та ідеям Нової української школи. Він охоплює весь освітній процес, проявляючи такі важливі характеристики, як

значущість (взаємодоповнення досвіду), соціальність (робота в групах), активність (вибір у процесі навчання), мотивуюча сила (можливість самостійних кроків) та радість (позитивний досвід від навчання в цілому) [7]. Застосування діяльнісного підходу через проблемні ситуації, проєктну діяльність, пошукові завдання, дослід, групову та інтерактивну роботу забезпечує усвідомлене засвоєння знань, їх практичне застосування та сприяє постійному розвитку учнів початкових класів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бібік Н.М., Бондарчук Г.П. Я досліджую світ : підруч. для 4 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.). Ч. 2. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 136 с.
2. Вдовенко В. Інформатика: підруч. для 4 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Грамота, 2021. 128 с.
3. Бовсунівська Г., Трохименко Т. Діяльнісний підхід як основа організації освітнього процесу в початковій школі. Житомирщина педагогічна. 2022. №2 (26).
4. Мартинюк Т.С. Методика реалізації діяльнісного підходу у процесі навчання географії України учнів 8-9 класів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2016. 222 с.
5. Молнар Т. Діяльнісний підхід до організації навчального процесу в початковій школі. Молодь і ринок : Щомісячний науково-педагогічний журнал. 2016. №1 (132). С. 76–79.
6. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja. pid zag. red. Bibik N. M. K. : TOB «Vydavnychij dim «Plejady», 2017. 206 s.
7. Рейчел Паркер, Бо Ст'єрне Томсен. Діяльнісний підхід у школі. URL: https://cms.learningthroughplay.com/media/dx1copjh/ltp-at-school_ukranian_version.pdf
8. Чернецька Т. Творчість молодших школярів у контексті формування складових дослідницької позиції (на основі аналізу педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського). Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки. 2013. Вип. 123(1). С. 319–323.

ЗМІСТ

ГУМАНІТАРНІ ТА СУСПІЛЬНІ НАУКИ	
Андрейко А.-А. В., Декет Д. В., Лалак Н. В. СИТУАТИВНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	3
Бабинець К.М. Молнар Т.І. ОСВІТНІ ВТРАТИ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ	8
Боднар В. О. Кузьма-Качур М. І. ОСОБЛИВОСТІ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	13
Дем'янчук А.П., Молнар Т.І. МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	19
Дешко М. І., Керечанин Н. І., Лалак Н. В. ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	25
Дубровська Б. І., Фенчак Л. М. ВИСОКИЙ РІВЕНЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ЯК КЛЮЧОВА УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	30
Завадська Є.С. ПОЗИТИВНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ СУЧАСНИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	35
Кертис Н. В. Буряс А.А. РОЛЬ ПРАКТИЧНОГО НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У КОЛЕДЖІ	40
Комар О.В., Кіш Я. Р., Брижак Н. Ю. ОРГАНІЗАЦІЯ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ В УМОВАХ ГРУПИ ПОДОВЖЕНОГО ДНЯ	44
Костич М.В. ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	48
Малець О. О., Голодюк В. Т. СВЯТО-УСПЕНСЬКИЙ СОБОР У ВОЛОДИМИРІ ЯК УНІКАЛЬНИЙ ОБ'ЄКТ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА	56
Мовчан К.М., Сабов А.Р., Желобанова А. РОЛЬ КНИГИ У ВИХОВАННІ ДОШКІЛЬНЯТ	61
Мочан Т.М., Ясинко В.В., Бенчак Е.М. РЕАЛІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ В ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ: СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ	64
Нестерук А. А., Кузьма-Качур М. І. КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ НАУКОВОГО СВІТОГЛЯДУ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДИ	70
Рогальський В.Є., Попович О.М. ВНУТРІШНІ ЗМІНИ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК ОБ'ЄКТ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	76
Сідор Ю. І., Товканець Г. В. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ	81

Наукове видання

НЗ4

Наука майбутнього: збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених / гол. ред. колегії В.В. Гоблик; заст. гол. ред. Т.І. Молнар. Мукачєво: РВВ МДУ, 2025. – Вип. 1(15). – 139с.

У збірнику опубліковані статті студентів, аспірантів та молодих вчених, що відображають результати досліджень з природничих, технічних, гуманітарних, суспільних та економічних наук.

УДК 001(051)(045)''540*6''

***Збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених
«Наука майбутнього» зареєстрований у Google Scholar***

Підписано до друку 27.05.2025 р.

Формат 60x84 1/16

Папір офсет. Умовн. друк. аркушів 10

Тираж 10. Зам. № 89

Адреса видавництва:

Мукачівський державний університет,
вул. Ужгородська, 26, м. Мукачєво, Закарпатська обл., 89600,
тел./факс: (03131) 2-11-09. E-mail: rvc@mail.msu.edu.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів та розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>